

رابطه بین سه جنبه تاریک شخصیت و آزارگری سایبری در دانشجویان کاربر اینترنت

نادر حاجلو¹؛ محمدعلی قاسمی نژاد¹؛ شهلا جنگی²؛ سروین انصار حسین^{1*}

چکیده

زمینه: آزارگری سایبری به عنوان رفتارهای عمدی و تکرارشونده آزارگرانه که از طریق وسایلی چون کامپیوتر، تلفن و دیگر وسایل الکترونیکی روی می‌دهد، تعریف شده است. در پژوهش حاضر میزان پیش‌بینی آزارگری سایبری توسط سه جنبه تاریک شخصیت در میان جوانان بررسی شد.

روش‌ها: برای این پژوهش 200 نفر کاربر اینترنت از طریق روش نمونه‌گیری گلوله برفی انتخاب شدند و اطلاعات با استفاده از ارسال پرسشنامه‌ها از طریق پست الکترونیکی به دست آمد.

یافته‌ها: هر سه جنبه تاریک شخصیت (ماکیاویلیسم، ضداجتماعی و خودشیفتگی) رابطه مثبت و معناداری با آزارگری سایبری داشت. همچنین صفات شخصیتی ماکیاویلیسم و ضداجتماعی به ترتیب قوی‌ترین متغیرها در پیش‌بینی آزارگری سایبری بودند.

نتیجه‌گیری: هر سه جنبه تاریک شخصیت توانایی پیش‌بینی آزارگری سایبری را دارند.

کلیدواژه‌ها: آزارگری سایبری، ماکیاویلیسم، ضداجتماعی، خودشیفتگی

«دریافت: 1393/9/24 پذیرش: 1394/1/25»

1. گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

2. گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

*عهده‌دار مکاتبات: اردبیل، خیابان دانشگاه، دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه روانشناسی، تلفن: 09146148562

Email: sarvin_ansar@yahoo.com

مقدمه

آزارگری اینترنتی تحت عنوان رفتار تهدید، ارباب و اذیت و آزار دیگران با استفاده از اینترنت و دیگر ابزارهای دیجیتال از قبیل ایمیل و پیام کوتاه تعریف می‌شود (3). آزارگری سایبری شامل طیف گسترده‌ای از شیوه‌ها است. دامنه این شیوه‌ها از انجام رفتارهای با قصد صدمه زدن به روابط اجتماعی افراد، مانند شایعه‌پراکنی، توهین کردن، محروم کردن فرد قربانی از گروه‌های خاص تا شیوه‌های دیگری از قبیل سوء استفاده، استفاده از اینترنت جهت اهداف تبلیغاتی در زمینه وادار کردن افراد به اظهار نظر در مورد موضوعات جنسی متغیر است (4).

بدون هیچ‌گونه تردیدی، آزارگری در هر دو شکل سنتی و سایبری آن جزء نگرانی‌ها و مسایل اجتماعی دنیای معاصر است. این نگرانی‌ها و مسایل اجتماعی مستلزم توجه، پژوهش و مداخلات آزمایشی هستند.

آزارگری به عنوان اقدامات مکرر، رفتار عمدی، تمایل به آسیب رساندن، عدم تعادل قدرت یا سوء استفاده از قدرت، کسب لذت توسط فرد متجاوز و ایجاد احساس مورد ستم واقع شدن در فرد قربانی تعریف شده است. با پیشرفت‌های تکنولوژی نیز آزارگری‌ها شکل جدیدتری به خود گرفته است. آزارگری‌هایی وجود دارد که چهره به چهره نیست و در فضای سایبری اتفاق می‌افتد و اصطلاحات آزارگری‌های سایبری و یا آزارگری‌های الکترونیکی نیز رواج یافته‌اند به نحوی که افراد در فضای سایبری از طریق شبکه‌های اجتماعی و پست‌های الکترونیکی و یا از طریق ارسال پیام‌های تلفنی، آزارگری‌ها و تهدیدات خود را اعمال می‌کنند (1). تقریباً 30 درصد از افراد دارای آزارگری سنتی، آزارگری سایبری را نیز از خود نشان می‌دهند (2). به‌طورکلی،

مخدر، الکل و سیگار (13) مرتبط است. همچنین مطالعات حاکی از وجود رابطه بین آزارگری و برخی از جنبه‌های تاریک شخصیت می‌باشد. مطالعات نشان داده است که افراد قلدر و قربانیان آزارگری برخی از ویژگی‌های افراد ضداجتماعی همچون همدلی کم و مشارکت در رفتارهای غیرقانونی را نشان می‌دهند (14) و (15). در پژوهشی نشان داده شده است زمانی که افراد ضداجتماعی همدست در یک محیط کاری حضور می‌یابند، سطح آزارگری به‌طور معناداری بیشتر از زمانی است که آن‌ها حضور ندارند (16). ماکیاویلیسم به‌طور مثبتی با آزارگری نوجوانان مرتبط است (17). ویژگی‌های خودشیفتگی مانند عدم خودتنظیمی و عدم پشیمانی به‌عنوان ویژگی‌هایی که اغلب توسط افراد قلدر نشان داده می‌شوند، توصیف شده‌اند. با توجه به این که این ویژگی‌ها در افراد ضداجتماعی نیز وجود دارند، می‌توان چنین مطرح نمود که برخی تقاطع‌های نظری مابین آزارگری، خودشیفتگی و ضداجتماعی بودن وجود دارد (18).

بررسی روابط بالقوه موجود میان سه جنبه تاریک شخصیت و آزارگری، با توجه به این که ممکن است تاکتیک‌های میان فردی و ویژگی‌های به‌کارگرفته شده توسط چنین افرادی را روشن سازد و در نتیجه ماهیت آزارگری سایبری را نیز توضیح دهد، حایز اهمیت است. متأسفانه، پژوهشی در ایران در حیطه همبستگی جنبه‌های تاریک شخصیت و آزارگری سایبری انجام نگرفته است. پژوهش حاضر نخستین پژوهشی است که با هدف بررسی رابطه مستقیم بین سه جنبه تاریک شخصیت و آزارگری سایبری در دانشجویان صورت گرفته است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامله کلیه کاربران اینترنت فعال بود. در ابتدا ایمیل 30 نفر از دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی در سال تحصیلی 93-1392 مشغول به تحصیل بودند.

آزارگری سایبری با مشکلات روان‌شناختی عمده‌ای از قبیل افسردگی، اضطراب، عزت نفس پایین و پیشرفت تحصیلی پایین مرتبط است (5). این پدیده به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان مشکل اضطراری در محیط‌های تحصیلی که سلامت روان‌شناختی، امنیت و بهزیستی دانش‌آموزان را در معرض خطر قرار می‌دهد، مورد توجه قرار گرفته است (5). برخی مطالعات شیوع قربانیان آزارگری سایبری را در حدود 34 درصد گزارش کرده‌اند (1). مطالعات دیگر، شیوع مرتکبان آزارگری سایبری و قربانیان آن را میان نوجوانان 19 درصد به‌دست آورده‌اند (6). همچنین آزارگری سایبری در حد شیوع 18 درصد و مرتکبان آن در حدود 11 درصد گزارش شده است (7). با توجه به شیوع بالا و عواقب منفی که آزارگری سایبری در پی دارد، شناخت ویژگی‌های شخصیتی این افراد می‌تواند گام مثبتی در راستای کاهش این مشکلات باشد.

سه جنبه تاریک شخصیت یک اصطلاح مورد استفاده برای توصیف مجموعه‌ای از سه صفت شخصیتی اجتماعی نامطلوب شامل خودشیفتگی، ضداجتماعی و ماکیاویلیسم است (8). افرادی که در سه جنبه تاریک شخصیت نمرات مرکب بالایی دارند، به شکل تزویرانه‌ای خودبینی متورمی دارند. Niccolò Machiavelli (1970) اصطلاح ماکیاویلی را برای توصیف یک سازه شخصیتی ابداع کرده که این سازه با یک دیدگاه بدبینانه درباره ماهیت انسان و یک سبک بین فردی منفعت‌طلبانه و فریب‌آمیز مشخص می‌شود. همانند افراد ضداجتماعی، ماکیاویلی‌ها از نظر اخلاقی بیشتر مظنون هستند (9) و به‌طورکلی تاریک‌ترین شخصیت‌ها را دارند (10). همچنین این افراد دارای نمره مرکب بالا در رگه‌های تاریک شخصیت هستند و همدلی یا احساس پشیمانی کمی دارند.

پژوهش‌ها نشان می‌دهد سه جنبه تاریک شخصیت با گرایش‌های ضداجتماعی همچون خیانت (11)، پرخاشگری (12)، ناسازگاری (8) و استفاده از مواد

می‌کند. داده‌های این پژوهش نشان داد که این مقیاس با پرخاشگری، ناسازگاری و ازدواج‌های کوتاه‌مدت مرتبط است. سازندگان مقیاس گزارش نمودند که این مقیاس ویژگی‌های روان‌سنجی مناسبی در تمام مطالعات داشته است. در مطالعات متعددی که سازندگان انجام دادند میزان آلفای کرونباخ ماکیاولیسم از 0/72-0/77. ضد اجتماعی از 0/66-0/69 و خودشیفتگی از 0/78-0/85 گزارش شد (17). همچنین در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه سه جنبه تاریک شخصیت با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در شخصیت ماکیاولیسم 0/74. ضد اجتماعی 0/63 و خودشیفته 0/83 به‌دست آمد. بررسی‌های مربوط به روایی محتوا و سازه این مقیاس مؤید روایی پرسشنامه مذکور است. یافته‌های حاصل از تحلیل عاملی تأییدی همانند فرم اصلی سه عامل همبسته ولی مجزا را آشکار ساخت که عبارتند از: ماکیاولیسم، ضداجتماعی و خودشیفته. در ایران حاجلو، قاسمی‌نژاد و انصاری‌حسین (19) در پژوهشی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب $RMSEA=0/6$ این مقیاس را مورد تأیید قرار دادند و میزان آلفای کرونباخ آن را برای ماکیاولیسم 0/74، ضد اجتماعی 0/63 و خودشیفته 0/83 گزارش کردند.

(2) مقیاس قربانی اینترنتی و آزارگری اینترنتی: این مقیاس یک پرسشنامه 11 آیتمی است که توسط Lam & Li (2013) ساخته شده است (20). جهت مفهوم‌سازی مقیاس و شکل‌دهی آیتم‌ها، آن‌ها از مقیاس‌های پرخاشگری و قربانی کردن استفاده نمودند (21). این مقیاس یک ابزار کوتاه است که به‌خوبی توسعه یافته و اعتباریابی شده و به‌طور اختصاصی برای ارزیابی رفتار آزارگری و قربانی شدن در میان نوجوانان طراحی گردیده است. آیتم مقیاس‌های قربانی اینترنتی و آزارگری اینترنتی بر اساس آیتم‌های به‌دست‌آمده از مقیاس پرخاشگری و قربانی کردن ساخته شد. سپس این آیتم‌ها برای شکل‌گیری مجموعه نخست آیتم‌ها با یکدیگر ادغام شدند. پس از آن آیتم‌های این مجموعه به‌طور مجدد

ایمیل گرفته شد، سپس از آن‌ها خواسته شد بعد از پرکردن پرسشنامه‌ها آن‌ها را برای دوستان خود بفرستند. به این ترتیب در نهایت بعد از رعایت معیارهای ورود و خروج، 200 نفر به‌روش نمونه‌گیری گلوله برفی برای انجام تحلیل آماده شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل استفاده روزانه حداقل دو ساعت از اینترنت، سواد حداقل دیپلم، دارای ایمیل فعال یا عضویت در گروه‌های اجتماعی بود. در متن ارسالی ایمیل، از آن‌ها خواسته شد تا این پرسشنامه‌ها را تکمیل نموده و در صورت امکان همین ایمیل را با پرسشنامه ضمیمه‌شده حداقل به 5 نفر از دوستانشان ارسال نمایند تا آن‌ها نیز همین ایمیل ارسالی را به دوستان خود بفرستند. همچنین توضیحات ضروری در خصوص چگونگی تکمیل پرسشنامه در ابتدای هر پرسشنامه ذکر شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه (مدل همزمان و مدل گام‌به‌گام) استفاده گردید. در این پژوهش از دو پرسشنامه جهت جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد:

(1) مقیاس دوازده‌تایی سه جنبه تاریک شخصیت: مقیاس دوازده‌تایی سه جنبه تاریک شخصیت که شامل 12 آیتم است، در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. این پرسشنامه توسط Jonason & Webster (2010) ساخته شد و سه مؤلفه دارد (17). این سه مؤلفه عبارتند از خودشیفتگی، ماکیاولیسم و ضداجتماعی و شامل 12 سؤال است که روی یک مقیاس 5 درجه‌ای لیکرت اندازه‌گیری می‌شود (1= به‌شدت مخالفم؛ 5= کاملاً موافقم). Jonason & Webster (2010) ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس شامل اعتبار سازه، اعتبار افتراقی، اعتبار همزمان و اعتبار آزمون-بازآزمون را در 4 مطالعه مختلف مورد آزمون قرار دادند. این مطالعه‌ها در مجموع 1085 شرکت‌کننده داشتند. در نهایت از 91 آیتم اولیه، 12 آیتم برای فرم نهایی باقی ماند. در پایان، آن‌ها مقیاس خود را تحت عنوان 12 ویژگی نامیدند درحالی‌که این مقیاس همان سه جنبه تاریک شخصیت را اندازه‌گیری

دامنه سنی 40-16 سال، به ترتیب 25/53 و 6/32 بود. 27/6 درصد شرکت‌کنندگان دارای مدرک تحصیلی فوق‌لیسانس و یا بالاتر، 61/4 درصد مدرک لیسانس و 4 درصد مدرک فوق‌دیپلم داشتند. 54/8 درصد نمونه‌ها زن بودند. همچنین 57/4 درصد آن‌ها گزارش دادند که در شبکه‌های اجتماعی عضو هستند.

میانگین و انحراف استاندارد گروه نمونه در آزارگری خفیف، آزارگری شدید و مجموع آزارگری محاسبه شد (جدول 1).

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که ماکیاویلیسم (0/50)، ضداجتماعی (0/31) و خودشیفتگی (0/30) همبستگی‌های مثبت معناداری با آزارگری اینترنتی دارند (جدول 2). همچنین این سه بعد تاریک شخصیت با مؤلفه‌های آزارگری اینترنتی شامل آزارگری خفیف و آزارگری شدید همبستگی مثبت معناداری دارند (جدول 2) ($P < 0/001$).

جدول 1- میانگین و انحراف استاندارد ماکیاویلیسم، ضد اجتماعی و خودشیفتگی آزارگری اینترنتی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین نمره	بیشترین نمره
آزارگری خفیف	0/7099	1/72	0	12
آزارگری شدید	0/1671	0/71	0	6
مجموع آزارگری	0/87	1/95	0	12
ماکیاویلیسم	7/13	3/50	4	20
ضداجتماعی	9/72	2/87	4	20
خودشیفتگی	11/96	4/30	4	20

جدول 2- ضریب همبستگی ماکیاویلیسم، ضداجتماعی و خودشیفتگی با آزارگری اینترنتی

متغیر	آزارگری خفیف	آزارگری شدید	مجموع آزارگری
ماکیاویلیسم	**0/46	**0/29	**0/50
ضد اجتماعی	**0/24	**0/27	**0/31
خودشیفتگی	**0/26	**0/20	**0/30

** $P < 0/001$

توسط تهیه‌کنندگان این مقیاس جهت سنجش مناسبیت با وضعیت چین در مقیاس‌های اولیه گنجانده و غربال شدند. در نتیجه 11 آیت، 5 آیت برای مقیاس قربانی اینترنتی و 6 آیت برای مقیاس آزارگری اینترنتی، برای تحلیل‌های روان‌سنجی قرار داده شد. آن‌ها ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس را در میان نوجوانان چینی مورد بررسی قرار دادند. تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تأییدی جهت بررسی ساختار عاملی این مقیاس‌ها مورد استفاده قرار گرفت. یک مدل تک‌عاملی برای قربانیان اینترنتی و یک مدل دو عاملی برای آزارگری اینترنتی از تحلیل عاملی اکتشافی، با بارهای عاملی بزرگ منتج و به ترتیب 47 و 56 درصد واریانس تبیین شد. همچنین مقادیر آلفای کرونباخ شواهدی برای اعتبار درونی نسبتاً زیاد با مقادیری در محدوده 0/55-0/96 فراهم ساخت. اعتبار همگرا نشان داد مقیاس‌های قربانی اینترنتی، افسردگی و اضطراب روابط مثبت و معناداری داشتند، با این وجود مقیاس آزارگری اینترنتی فقط با افسردگی مرتبط بود. شواهد روان‌سنجی نشان داده است که هر دو مقیاس آزارگری اینترنتی و قربانی اینترنتی، ابزارهای معتبری برای اندازه‌گیری رفتار آزارگری سایبری و قربانی کردن است (20). در این پژوهش، ابتدا پرسشنامه فرم اصلی پرسشنامه که به صورت انگلیسی بود با کمک متخصص زبان به زبان فارسی برگردانده شد و از 10 روانشناس که در زبان انگلیسی تبحر داشتند نظرخواهی شد. سپس این پرسشنامه بر روی 40 دانشجو مورد بررسی قرار گرفت و روایی و پایایی آن مورد بررسی قرار گرفت. برای بررسی روایی ملاکی نمره کل مقیاس آزارگری با یک سؤال محقق‌ساخته، همبستگی گرفته شد که میزان ضریب همبستگی آن در 0/72 معنادار شد. همچنین میزان آلفای کرونباخ مقیاس قربانی اینترنتی 0/87 و آزارگری اینترنتی 0/84 به دست آمد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف استاندارد سن در گروه نمونه با

جدول 3 - خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون چند گانه (مدل همزمان) برای پیش‌بینی آزارگری اینترنتی از طریق سه جنبه تاریک شخصیت

P	T	β	ضرایب غیراستاندارد		F	RS	MR	متغیرهای پیش‌بین
			SE	b				
0/001	-5/235	-	0/41	-2/17	-	-	-	ثابت
0/001	6/619	0/435	0/042	0/279	93/81*	0/258	0/508	ماکیاویلیسم
0/022	2/303	0/131	0/039	0/089	50/34*	0/272	0/522	ضداجتماعی
0/552	0/595	0/037	0/028	0/017	33/60*	0/272	0/523	خودشیفتگی

اختصارات: MR: همبستگی‌های چندگانه، RS: مجذور همبستگی، SE: خطای استاندارد *P<0/001

جدول 4 - خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره (مدل گام به گام) جهت پیش‌بینی آزارگری اینترنتی از طریق سه جنبه تاریک شخصیت

P	T	β	ضرایب غیراستاندارد		F	RS	MR	متغیرهای پیش‌بین
			SE	b				
0/001	-5/526	-	0/375	-2/07	-	-	-	ثابت
0/001	8/015	0/455	0/036	0/292	93/81*	0/258	0/508	ماکیاویلیسم
0/021	2/315	0/131	0/039	0/089	50/34*	0/272	0/522	ضداجتماعی

اختصارات: MR: همبستگی‌های چندگانه، RS: مجذور همبستگی، SE: خطای استاندارد *P<0/001

رابطه معنادار و مثبتی با آزارگری سایبری دارند. این یافته با نتایج پژوهشی که در آن رگه شخصیتی ضداجتماعی قوی‌ترین متغیر مرتبط با آزارگری و سپس به ترتیب ماکیاویلی و خودشیفتگی مرتبط‌ترین متغیرها با آزارگری بودند، همسو است (22). یافته پژوهش حاضر همچنین با پژوهش‌های پیشین مبنی بر رابطه آزارگری با رگه‌های تاریک شخصیت افراد همسو است (6، 14، 15، 16، 23 و 24). فرد قلدر و یا گروهی از افراد قلدر مرتباً همسالان ضعیف‌تر از خود را دستخوش فریب یا تعدی قرار می‌دهند. در حقیقت آزارگری به‌عنوان سطح پایین خشونت در نظر گرفته شده و به‌عنوان مظهری از سبک رفتاری ضداجتماعی گسترده‌تر دیده می‌شود (25). بنابراین ارتباط بین سه جنبه تاریک شخصیت با آزارگری سایبری را می‌توان بر اساس ارتباط بین این سه جنبه با آزارگری سنتی تبیین نمود.

پژوهش‌های انجام‌گرفته روی افراد قلدر نشان می‌دهد که این افراد ویژگی‌های همسان با سه جنبه تاریک شخصیت دارند. به‌عنوان نمونه نتایج یک پژوهش نشان داد که افراد قلدر منافع شخصی خود را در مرتبه‌ای

برای تعیین تأثیر ابعاد ماکیاویلیسم، ضداجتماعی و خودشیفتگی به‌عنوان متغیرهای پیش‌بین روی آزارگری اینترنتی به‌عنوان متغیر ملاک، از تحلیل رگرسیون چندمتغیره (مدل همزمان) استفاده شد. نتایج نشانگر آن است که 27 درصد از واریانس آزارگری اینترنتی از طریق متغیرهای ماکیاویلیسم، ضداجتماعی و خودشیفتگی تبیین می‌شوند. مطابق ارزش‌های عددی بتا، ماکیاویلیسم ($\beta=0/435$) و ضداجتماعی ($\beta=0/131$) به ترتیب قوی‌ترین متغیرها در پیش‌بینی آزارگری اینترنتی است (جدول 3). تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نشان داد که از میان ابعاد مربوط به سه جنبه تاریک شخصیت فقط ماکیاویلیسم و ضداجتماعی در دو مرحله در معادله وارد شدند و خودشیفتگی از معادله حذف گردید. به‌طور کلی، معادله رگرسیون برای پیش‌بینی آزارگری اینترنتی در مرحله نهایی به شرح ذیل بود (جدول 4):

آزارگری اینترنتی = $-2/07 - (0/08)$ ضداجتماعی + $(0/292)$ ماکیاویلیسم

بحث

نتایج پژوهش حاضر نشان داد، سه جنبه تاریک شخصیت شامل ماکیاویلیسم، ضداجتماعی و خودشیفتگی

توانایی برای پیش‌بینی و توصیف رفتارهای دیگران مرتبط است. در پژوهشی نشان داده شده است کودکانی که پرخاشگری غیرمستقیم را نشان می‌دهند نمرات بالاتری را در همدلی شناختی نیز به دست می‌آورند (29). بنابراین چنین به نظر می‌رسد که برخی از افراد قلدر از این توانایی شناختی برای اعمال موفقیت‌آمیز دستکاری در گروه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند.

جهت تبیین رابطه میان خودشیفتگی و آزارگری می‌توان گفت که خودشیفتگی شامل احساس بزرگنمایی، حق به جانبی و خودبینی است (30). درحالی‌که این افراد خودمحور به نظر می‌رسند، در حقیقت آن‌ها اعتماد به نفس نسبتاً پایینی دارند و تأکید شده است افرادی که اعتماد به نفس کمی دارند آزارگری اینترنتی را تجربه می‌کنند (30). از سوی دیگر مطابق تئوری خودخواهی تهدید، خودشیفتگی به طور مستقیم منجر به پرخاشگری می‌شود و این پرخاشگری ممکن است یک مکانیسم دفاعی برای محافظت از اعتماد به نفس شکننده افراد باشد (31). با توجه به این‌که ارتباط قابل توجهی بین پرخاشگری و آزارگری سایبری وجود دارد (32) و رفتارهای آزارگری، در واقع فرم ویژه‌ای از پرخاشگری تلقی می‌شود (33)، می‌توان چنین استنباط کرد که مرتکبان آزارگری در ورای شخصیت خودشیفته خود اعتماد به نفس شکننده‌ای دارند. این افراد نیاز دارند که به طور مداوم توسط دیگران و جامعه مورد تأیید واقع شوند و در صورت عدم دریافت تأیید، احساس تهدید در اعتماد به نفس می‌کنند و به طور ناخودآگاه برای جبران احساس کمتری و مقابله با تهدیدات دریافتی به آزارگری مخصوصاً از نوع سایبری که در آن احساس قدرت و آزادی بیشتری دارند، روی می‌آورند. علاقه افراد خودشیفته به اینترنت به این دلیل است که چنین افرادی از طریق اینترنت شانس بیشتری برای نشان دادن خودشان دارند و معمولاً چنین کاری را از طریق سایت‌های شبکه‌های اجتماعی انجام می‌دهند و متعاقباً چنین سایت‌هایی روابط عاطفی سطحی را در افراد خودشیفته تقویت می‌کند (34).

بالاتر از به سر بردن با دیگران قرار می‌دهند، به طور کلی به رفاه یا آسایش دیگران بی‌اعتنا هستند، کم‌تر احتمال دارد که خود را برای افراد دیگر خسته کنند و همچنین خود را به عنوان افرادی که بدگمان، غیر دوستانه و غیرهمکاری‌کننده هستند توصیف می‌کنند (25). همچنین افراد قلدر هیچ علاقه‌ای به صمیمیت و روابط نزدیک ندارند. از سوی دیگر هر سه جنبه تاریک شخصیت شامل ویژگی‌هایی همچون تمایل به فریب دیگران و دستکاری آن‌ها و همچنین بهره‌کشی از دیگران جهت پیگیری اهداف خودخواهانه در آن‌ها دیده می‌شود (26). پژوهش‌ها همدلی کمی را در مورد این سه جنبه تاریک شخصیت نسبت با سایر افراد نشان می‌دهد که این ویژگی در میان افراد قلدر به وفور مشاهده می‌شود (27).

در تبیین رابطه جداگانه مابین ماکیاویلیسم و آزارگری می‌توان چنین مطرح نمود که ماکیاویلیسم به تمایل به دستکاری و فریب دیگران در موقعیت‌های اجتماعی برای رسیدن به اهداف شخصی اشاره دارد (27). محققان چنین یافتند که نرخ شیوع ماکیاویلیسم در نوجوانانی که در آزارگری‌های غیرمستقیم (آزارگری سایبری) درگیر هستند، بیشتر است (24). به دلیل این‌که اعمال موفقیت‌آمیز پرخاشگری مستلزم دستکاری اجتماعی است. این نوجوانان ممکن است پرخاشگری و دستکاری را به عنوان آیم‌های ضروری برای حفظ موقعیت اجتماعی و قدرت خود در یک گروه ادراک نمایند و بروز پرخاشگری به صورت آشکار و مستقیم از طریق آزارگری سنتی ممکن است موقعیت اجتماعی این افراد را به خطر بیندازد، لذا ماهیت پنهانی موجود در آزارگری سایبری فرصتی را برای این افراد فراهم می‌سازد تا از این طریق پرخاشگری خود را برون‌ریزی کرده و با سوءاستفاده از فرد قربانی به اهداف خود دست یابند (28). از سوی دیگر افرادی که در ماکیاویلیسم نمرات بالایی را به دست می‌آورند، در مقیاس‌های همدلی شناختی نیز نمرات بالایی را به دست می‌آورند (22)، به این معنی که توانایی برای دستکاری دیگران در موقعیت‌های اجتماعی با

به وجود آوردن مشکلاتی در این زمینه برای افراد دیگر می‌شود.

محدودیت‌ها

از محدودیت‌های این پژوهش استفاده از پرسشنامه خودگزارشی بود. بنابراین بهتر است از سایر ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات مانند مصاحبه نیز استفاده شود.

پیشنهادات

پیشنهاد می‌شود در یافته‌های پژوهشی در زمینه آزارگری سایبری و عوامل مربوط به آن، بر روی مسأله آزارگری سایبری و نحوه استفاده نوجوانان و جوانان از تکنولوژی‌های جدید تحقیق بیشتری صورت گرفته و راه‌کارهایی از جمله تشکیل کارگاه‌های آموزشی در زمینه استفاده صحیح از ابزارهای الکترونیکی توسط سازمان‌ها و نهادهای آموزشی اجرا شود.

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از داده‌ها حاکی از این بود که بین سه جنبه تاریک شخصیت با آزارگری سایبری ارتباط معناداری وجود دارد. نتایج رگرسیون گام‌به‌گام نشان داد که شخصیت ماکیاویلیسم و ضداجتماعی پیش‌بینی‌کننده معناداری برای آزارگری سایبری بودند.

در تبیین رابطه بین رگه ضداجتماعی و آزارگری می‌توان چنین مطرح نمود که سه دسته از صفات در درون‌سازه ضداجتماعی شناسایی شده است: تکانشگری، سنگدلی - بی‌عاطفگی و خودشیفتگی. این ویژگی‌ها تا حدودی در افراد قلدر نیز وجود دارد به این صورت که آن‌ها هیچ علاقه‌ای به روابط نزدیک و گرم ندارند و در مقابل افرادی که در اصل هدف پرخاشگری آن‌ها بوده‌اند هیچ‌گونه همدلی از خود نشان نمی‌دهند (35). این یافته‌ها همسو یا نتایج پژوهش‌هایی است که نشان می‌دهد آزارگری ممکن است از نشانگان تمایلات ضداجتماعی باشد (36). این افراد بی‌رحمانه و بدون هیچ وجدانی عمل می‌کنند. چنین افرادی برای جبران آسیب‌های وارده به عزت نفسشان حاضر به هرگونه پرخاشگری هستند، آزارگری کردن روشی است که افراد دارای رگه شخصیتی ضداجتماعی از طریق آن میل به پرخاشگری خود را ارضاء و به ظاهر احساس ارزشمند بودن می‌کنند (16). در نهایت نتایج رگرسیون گام به گام نشان داد که شخصیت‌های ضداجتماعی و ماکیاویلیسم به ترتیب قوی‌ترین متغیرها در پیش‌بینی آزارگری سایبری هستند. بنابراین می‌توان بیان کرد با توجه به پیشرفت تکنولوژی، این شخصیت‌ها برای رسیدن به اهدافشان در فضای مجازی نیز فعالیت می‌کنند و ممکن است دیگران را ابزاری برای رسیدن به اهدافشان کنند که در نهایت باعث

References

- Patchin JW, Hinduja S. Bullies move beyond the schoolyard a preliminary look at cyberbullying. *Youth Violence and Juvenile Justice*. 2006; 4(2):148-69.
- Li Q. Cyber harassment: a study of new method for an old behavior. *J Educational Computing Research*. 2005; 32(3):265-77.
- Pridgen, B. Cyberbullying: Bullying in the Digital Age. *J American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. 2009; 48(3), 344-346.
- Çetin B, Yaman E, Peker A. Cyber victim and bullying scale: A study of validity and reliability. *Computers & Education*. 2011; 57(4): 2261-71.
- Çelik S, Atak H, Erguzen A. The effect of personality on cyberbullying among university students in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*. 2012; 49: 129-50.
- Ybarra ML, Mitchell KJ. Online aggressor/targets, aggressors, and targets: A comparison of associated youth characteristics. *J Child Psychol Psychiatry*. 2004;45(7):1308-16.
- Kowalski RM, Limber SP. Electronic bullying among middle school students. *J Adolescent Health*. 2007;41(6):22-30.
- Paulhus DL, Williams KM. The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *J Research in Personality*. 2002;36(6):556-63.

9. Arvan M. A lot more bad news for conservatives, and a little bit of bad news for liberals? Moral judgments and the dark triad personality traits: A follow-up study. *Neuroethics*. 2013;6(1):51-64.
10. Rauthmann JF. The Dark Triad and interpersonal perception: Similarities and differences in the social consequences of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Social Psychological and Personality Science*. 2012;3(4):487-96.
11. Lee K, Ashton MC. Psychopathy, machiavellianism, and narcissism in the Five-Factor Model and the HEXACO model of personality structure. *Personality and Individual Differences*. 2005;38(7):1571-82.
12. Jones, DN, Paulhus DL. Different provocations trigger aggression in narcissists and psychopaths. *Social Psychological and Personality Science*. 2010;1(1):12-8.
13. Jonason, P K, Koenig BL, Tost J. Living a fast life. *Human Nature*. 2010;21(4):428-42.
14. Perren S, Hornung R. Bullying and delinquency in adolescence: Victims' and perpetrators' family and peer relations. *Swiss J Psychol*. 2005;64:51-64.
15. Viding E, Simmonds E, Petrides KV, Frederickson N. The contribution of callous-unemotional traits and conduct problems to bullying in early adolescence. *J Child Psychol Psychiatry*. 2009;50:471-81.
16. Boddy CR. Corporate psychopaths, bullying and unfair supervision in the workplace. *J Business Ethics*. 2011;100(3):367-79.
17. Jonason PK, & Webster GD. The dirty dozen: a concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*. 2010;22(2):420-31.
18. Harvey MG, Buckley MR, Heames JT, Zinko R, Brouer RL, Ferris GR. A bully as an archetypal destructive leader. *J Leadership and Organizational Studies*. 2007;14(2):117-29.
19. Hajlo N. [Construct Validity of Dark Triad Questionnaire (Persian)]. Research Plan. Ardabil: Psychology Faculty, Mohaghegh Ardabili University. 2014;70-3.
20. Lam LT, Li Y. The validation of the E-Victimisation Scale (E-VS) and the E-Bullying Scale (E-BS) for adolescents. *Computers in Human Behavior*. 2013;29(1):3-7.
21. Orpinas, P., & Horne, A. Creating a positive school climate and developing social competence. Washington, DC: American Psychological Association. 2006.
22. Baughman HM, Dearing S, Giammarco E, Vernon PA. Relationships between bullying behaviours and the Dark iTrad: A study with adults. *Personality and Individual Differences*. 2012;52(5):571-5.
23. Sutton J, Keogh E. Components of Machiavellian beliefs in children: relationships with personality. *J Personality and Individual Differences*. 2001;30(1):137-48.
24. Peeters M, Cillessen AH N, Scholte RHJ. Clueless or powerful? Identifying subtypes of bullies in adolescents. *J Youth and Adolescents*. 2010;39(9):1041-52.
25. Fossati A, Borroni S, Maffei C. Bullying as a style of personal relating: personality characteristics and interpersonal aspects of self-reports of bullying behaviours among Italian adolescent high school students. *Personality and Mental Health*. 2012;6(4):325-39.
26. Ashton MC, Lee K. Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure. *Personality and Social Psychology Review*. 2007;11(2):150-66.
27. Lau KS, Marsee MA. Exploring narcissism, psychopathy, and Machiavellianism in youth: Examination of associations with antisocial behavior and aggression. *J Child and Family Studies*. 2013;22(3):355-67.
28. LaFontana KM, Cillessen AHN. Children's perceptions of popular and unpopular peers: A multimethod assessment. *J Developmental Psychology*. 2002;38(5):635-47.
29. Renouf A, Brendgen M, Parent S, Vitaro F, Zelazo PD, Boivin M. Relations between theory of mind and indirect and direct aggression in kindergarten: Evidence of the moderating role of prosocial behaviours. *J Social Development*. 2010;19(3):535-55.
30. Kerig PK, Stellwagen KK. Roles of callous-unemotional traits, narcissism, and Machiavellianism in childhood aggression. *J Psychopathological Behavior Assessment*. 2008;32:343-52.
31. Washburn JJ, McMahon SD, King CA, Reinecke MA, Silver C. Narcissistic features in young adolescents: Relations to aggression and internalizing symptoms. *Journal of Youth and Adolescents*. 2004;33(3):247-60.
32. Hinduja S, Patchin JW. Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to off ending and victimization. *Journal of Deviant Behavior*. 2008;29(2):129-56.
33. Roland E, Idsoe T. Aggression and bullying. *Aggressive Behavior*. 2011;27(6):446-62.
34. Füsün E. Examination of narcissistic personality traits' predicting level of internet addiction and cyber bullying through path analysis. *J Educational Sciences: Theory & Practice*. 2010;12(3):1694-706.
35. Stavrinides P, Georgiou S, Theofanous V. Bullying and empathy: A short-term longitudinal investigation. *J Educational Psychology*. 2010;30(7):793-802.
36. Farrington DP, Ttofi MM, Lösel F. Editorial: School bullying and later criminal offending. *Criminal. J Behaviour and Mental Health*. 2011;21(2):77-9.